

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

Poznań, dnia 14 grudnia 2017 r.

Poz. 8516

ZARZĄDZENIE ZASTĘPCZE NR KN-I.4102.45.2017.5 WOJEWODY WIELKOPOLSKIEGO

z dnia 12 grudnia 2017 r.

w sprawie nadania ulicy Leona Kruczkowskiego położonej w miejscowości Września nazwy Józefa Mackiewicza

Na podstawie art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (Dz. U. z 2016 r. poz. 744 i z 2017 r. poz. 1389) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ulicy **Leona Kruczkowskiego** położonej w miejscowości Września nadaje się nazwę **Józefa Mackiewicza**.

§ 2. Zarządzenie zastępcze wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego.

Wojewoda Wielkopolski
(-) Zbigniew Hoffmann

UZASADNIENIE

Zgodnie z dyspozycją art. 6 ust. 1 ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki, dalej zwana: „ustawą” obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, upamiętniające osoby, organizacje, wydarzenia lub daty symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny lub propagujące taki ustrój w inny sposób, właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego albo związku jednostki samorządu terytorialnego lub związku metropolitalnego zmienia w terminie 12 miesięcy od dnia jej wejścia w życie. Zgodnie natomiast z art. 6 ust. 2 ustawy w przypadku niewykonania obowiązku, o którym mowa w ust. 1, wojewoda wydaje zarządzenie zastępcze, w którym nadaje nazwę zgodną z art. 1 ustawy, w terminie 3 miesięcy od dnia, w którym upłynął termin, o którym mowa w ust. 1.

W związku z tym, że ustawa weszła w życie 2 września 2016 r. właściwe organy jednostek samorządu terytorialnego utraciły z dniem 2 września br. kompetencje do dokonywania zmian nazw w oparciu o przepisy art. 6 ust. 1 niniejszej ustawy. Obowiązek nadania nazwy spoczywa w takim przypadku na wojewodzie.

Mając na uwadze, że wydanie zarządzenia zastępczego przez wojewodę wymaga opinii Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu potwierdzającej niezgodność nazwy obowiązującej w dniu wejścia w życie ustawy z art. 1 (art. 6 ust. 3 ustawy) Wojewoda Wielkopolski pismem z 18 września 2017 r. znak: KN-I.4102.9.2017.21 wystąpił do Dyrektora Oddziału Instytutu

Pamięci Narodowej w Poznaniu i z wnioskiem o wydanie stosownej opinii. Pismem z 3 listopada 2017 r. znak: BUWŁd-940-234(42)/17 Dyrektor Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu w Warszawie poinformował, że nazwa ulicy Leona Kruczkowskiego we Wrześni jest niezgodna z art. 1 ustawy. Z dołączonej do ww. pisma noty historycznej wynika, iż „*Leon Kruczkowski (1900-1962) był działaczem komunistycznym, członkiem kierowniczych struktur komunistycznej partii i państwa, pisarzem i publicystą, autorem dzieł literackich, w tym dramatów. W okresie powojennym aktywnie zaangażował się w działalność komunistycznej Polskiej Partii Robotniczej (PPR) oraz Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (PZPR). W latach 1954-1959 był zastępcą członka Komitetu Centralnego PZPR; w latach 1959-1962 - członkiem KC PZPR. Od czerwca 1945 r. był wiceministrem kultury i sztuki w zdominowanym przez komunistów tzw. Tymczasowym Rządzie Jedności Narodowej oraz - później - w komunistycznym rządzie Józefa Cyrankiewicza (do 1948 r.). Był z ramienia PPR mianowany na członka Krajowej Rady Narodowej. Potem z ramienia PPR i PZPR zasiadał w Sejmie PRL w kolejnych kadencjach - do 1962 r. W okresie dojrzałego stalinizmu objął funkcję prezesa Zarządu Głównego Związku Literatów Polskich (1949-1956). Gwarantował spójność działań ZLP z propagandową działalnością władz komunistycznych. W latach 1952-1956 był członkiem prezydium Ogólnopolskiego Komitetu, stworzonego przez komunistów Frontu Narodowego i - w latach 1958-1962 - członkiem prezydium Ogólnopolskiego Komitetu stworzonego na to miejsce Frontu Jedności Narodu. Był także członkiem stworzonej przez komunistów i finansowanej przez ZSRR Światowej Rady Pokoju (od 1950 r.), propagandowo wspierającej na arenie międzynarodowej politykę imperialną Związku Sowieckiego, oraz członkiem prezydium Polskiego Komitetu Obrońców Pokoju. W lutym 1957 r. został członkiem Rady Państwa PRL*”.

Nazwa ulicy Leona Kruczkowskiego nie została przez gminę zmieniona w ustawowym terminie, a obowiązek jej zmiany został potwierdzony przez Instytut Pamięci Narodowej. Działający przy Wojewodzie Wielkopolskim Zespół do spraw wykonania ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (zwany dalej: „Zespołem”), przedłożył organowi nadzoru nowe propozycje nazwy ulicy. Wojewoda Wielkopolski biorąc pod uwagę propozycje przedstawione przez Zespół postanowił nadać niniejszej ulicy nazwę Józefa Mackiewicza.

Józef Mackiewicz (h. Bożawola) urodził się 1 kwietnia 1902 roku w Sankt Petersburg, zmarł 31 stycznia 1985 roku w Monachium – polski pisarz i publicysta.. Pierwsze artykuły opublikował na początku lat 20. Po wkroczeniu Sowieców do Polski uciekł do Kowna, jednak w listopadzie 1939 r. po przejęciu Wilna przez Litwinów powrócił i wydawał jedną z trzech ukazujących się w Wilnie gazet codziennych – Gazetę Codzienną. W maju 1940 roku rząd litewski pozbawił go prawa publikacji. Po wybuchu wojny niemiecko-sowieckiej w czerwcu 1941 roku, Niemcy zaproponowali J. Mackiewicz redagowanie pisma w języku polskim, jednak pisarz stanowczo odmówił. W roku 1941 roku opublikował w „Gońcu Codziennym” (piśmie wydawanym przez okupacyjne władze niemieckie w języku polskim) kilka antykomunistycznych artykułów, które podpisał inicjałami J.M. Na przełomie 1942-1943 roku Józef Mackiewicz został skazany przez sąd specjalny AK na karę śmierci (choć w 1942 roku nic nie opublikował w czasopiśmie wydawanym przez Niemców). Sergiusz Piasecki, kierujący Egzekutywą AK, odmówił zastrzelenia Mackiewicza, zaś ppłk Aleksander Krzyżanowski, komendant Okręgu Wileńskiego, podjął decyzję o jego uniewinnieniu. Do dzisiaj nie są jasne okoliczności wydania wyroku śmierci, prawdopodobnie stała za tym agentura sowiecka w szeregach AK – sprawę tę drobiazgowo zanalizował prof. Włodzimierz Bolecki w książce „Ptasznik z Wilna (o Józefie Mackiewicz)” [pod pseudonimem Jerzy Malewski]. W maju 1943 roku po odkryciu przez Niemców w Katyniu grobów oficerów polskich zamordowanych przez Sowieców, na zaproszenie niemieckie i za zgodą polskich władz podziemnych udał się do Katynia jako obserwator ekshumacji zwłok. Po powrocie w Gońcu Codziennym ukazał się wywiad z J. Mackiewiczem pt. „Widziałem na własne oczy”, w którym zrelacjonował pobyt w miejscu kaźni polskich oficerów. Za ten wywiad PPR wydała na Józefa Mackiewicza wyrok śmierci. Uciekając przed ponowną okupacją sowiecką w 1944 roku J. Mackiewicz przedostał się do Warszawy, a następnie do Krakowa. W styczniu 1945 roku J. Mackiewicz wyjechał do Rzymu gdzie na zlecenie Biura Studiów 2 Korpusu Polskiego opracował białą księgę o mordzie katyńskim – „Zbrodnia katyńska w świetle dokumentów” z przedmową gen. Andersa, która ukazała się w roku 1948. W 1945 roku J. Mackiewicz został oczyszczony z zarzutu kolaboracji z hitlerowcami przez sąd koleżeński Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich. W latach 1946-1947 J. Mackiewicz zaczął regularnie publikować w kilku pismach emigracyjnych, m.in. w paryskiej Kulturze, londyńskich „Wiadomościach”, tygodniku „Lwów i Wilno” itd. Współpracował z emigracyjną prasą litewską, ukraińską, białoruską i rosyjską. W tym też czasie J. Mackiewicz przeniósł się do Londynu.

W roku 1949 Mackiewicz opublikował w Szwajcarii, w tłumaczeniu na język niemiecki swoją książkę o zbrodni katyńskiej: „Katyń. Zbrodnia bez sądu i kary”. Później ukazywała się w tłumaczeniu na inne języki. Rok 1951 to przede wszystkim publikacja *The Katyń Wood Murders*, pierwszej książki na temat zbrodni katyńskiej w języku angielskim. Kilka miesięcy później J. Mackiewicz został powołany przez komisję Kongresu USA do zbadania zbrodni katyńskiej jako świadek i jednocześnie ekspert. W 1955 roku J. Mackiewicz przeniósł się na stałe z Londynu do Monachium. Tu żył aż do śmierci, utrzymując się z honorariów za publikacje. Ukazały się wtedy też dwie kolejne jego książki: „Droga donikąd” i „Karirowicz”. Dwa lata później wydana została „Kontra”, powieść o Kozakach dońskich walczących w II wojnie światowej przeciw Sowietaom, a następnie na podstawie układu w Jałcie, wydanych przez aliantów Sowietaom. W 1962 roku ukazała się „Sprawa pułkownika Miasojedowa” oraz wydane własnym nakładem „Zwycięstwo prowokacji”, rzecz o przyczynach rozprzestrzeniania się komunizmu na świecie. Kolejne książki J. Mackiewicza to wydany w 1964 roku zbiór nowel „Pod każdym niebem” (ponowne wydanie z 1989 roku nosi tytuł „Ściągaczki z szuflady Pana Boga”), „Lewa wolna” (1965 roku) i „Nie trzeba głośno mówić” (1969 roku). W 1972 roku ukazała się analiza polityki papieża Jana XXIII wobec komunizmu, a w 1975 roku w książce „Watykan w cieniu czerwonej gwiazdy” J. Mackiewicz kontynuował wątek polityki Kościoła katolickiego wobec komunizmu; tym razem za pontyfikatu papieża Pawła VI. W 1974 roku uniwersytet amerykański w Kansas zgłosił J. Mackiewicza do Nagrody Nobla. Józef Mackiewicz zmarł 31 stycznia 1985 roku w Londynie. W 1971 prezydent August Zaleski odznaczył go Krzyżem Komandorskim Orderu Polonia Restituta.

Sylwetka Józefa Mackiewicza zasługuje na wyeksponowanie poprzez nadanie ulicy nazwy Józefa Mackiewicza. Podkreślenia wymaga, że nazwa ulicy (Józefa Mackiewicza) nie narusza dyspozycji art. 1 ustawy.

Biorąc pod uwagę powyższe wydanie zarządzenia jest konieczne i uzasadnione.

POUCZENIE Niniejsze zarządzenie zastępcze może być zaskarżone do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z powodu niezgodności z prawem w terminie 30 dni od daty jego doręczenia, za pośrednictwem Wojewody Wielkopolskiego.